

سازمان آموزش پرورش استثنایی

صحیفه ی سجادیه

ویژه ی دانش آموزان کم توان ذهنی
(پایه یازدهم)

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

معاونت آموزشی، پرورشی و تربیت بدنی

سال تحصیلی ۱۴۰۴ - ۱۴۰۳

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
سخنی با دانش آموزان عزیز	۳
زندگی نامه ی امام چهارم ، امام زین العابدین (ع)	۴
ویژگی اخلاقی امام زین العابدین (ع) ، خدمت به مسافران	۶
صحیفه ی سجّادیه	۸
دعا در مورد اخلاق و رفتار پسندیده	۹
دعا در حق پدر و مادر	۱۱
دعا در طلب خیر از خداوند	۱۳
دعا برای دفع بلاهای بزرگ	۱۴
دعا در حق خود و دوستان	۱۵
منابع	۱۹

سخنی با دانش آموزان عزیز :

خدای مهربان کتاب آسمانی قرآن کریم را برای ما فرستاده است تا ما با دستورات دین اسلام آشنا شویم و به آن ها عمل کنیم .

ما مسلمانان عالوه بر قرآن کریم، کتاب با ارزش نهج البلاغه را هم داریم که سخنان زیبای امام علی (ع) در آن جمع آوری شده است .

هم چنین کتاب نورانی دیگری هم داریم که "صحیفه ی سجّادیه" نام دارد. در کتاب صحیفه ی سجّادیه دعاهای امام سجّاد (ع) جمع آوری شده است. امام سجّاد (ع) وقتی با خدای بزرگ راز و نیاز می کردند در دعاهای خود سخنان محبت آمیزی می گفتند که وقتی آن دعاها را می خوانیم هم باعث آرامش ما می شوند و هم به ما پیام اخلاقی می دهد.

ما خدارا شکر می کنیم که به ماتوانایی داد تا خواندن و نوشتن را یاد بگیریم و بتوانیم این کتاب های با ارزش را بخوانیم و به آن ها عمل کنیم .

در ادامه شما با برخی از این دعاها آشنا می شوید .

امیدواریم با خواندن این دعاها سعی کنیم به سفارش های امام سجّاد (ع) به خوبی عمل کنیم.

آشنایی با امام چهارم ، امام زین العابدین (ع) :

خدای بخشنده و مهربان که ما انسان ها را آفریده است و نعمت های فراوان به ما داده است، برای راهنمایی ما ، پیامبران را فرستاده است.

همه ی پیامبران خدا تلاش می کردند تا مردم را راهنمایی کنند و راه درست زندگی کردن را به آن ها یاد بدهند. ما مسلمانان خدا را شکر می کنیم که حضرت محمد (ص) را به ما داده است تا ما را با دین اسلام و کتاب قرآن آشنا کند و دستورات دین را به ما یاد بدهد.

بعد از پیامبر (ص) ، امامان معصوم (ع) به عنوان جانشین پیامبر، رهبری جامعه ی اسلامی را بر گرفتند تا مسلمانان را راهنمایی کنند .

همه ی امامان معصوم (ع) دارای ویژگی های اخلاقی و رفتاری پسندیده بودند و می توانند برای مسلمانان الگوی خوبی باشند. ما در این بخش با امام چهارم بیش تر آشنا می شویم:

امام چهارم ما شیعیان، حضرت زین العابدین(ع) است. ایشان فرزند امام حسین(ع) است. امام سجّاد(ع) در سال ۳۸ هجری در پنجم ماه مبارک شعبان در شهر مدینه به دنیا آمدند.

به حضرت زین العابدین(ع)، امام سجّاد (ع) هم می گویند.

آیا می دانید سجّاد یعنی چه؟ سجّاد یعنی کسی که زیاد سجده می کند. چون امام چهارم ما در

هنگام راز و نیاز با خدا ، سجده های طولانی داشتند، به ایشان لقب "سجّاد" دادند.

آیا می دانید زین العابدین یعنی چه ؟ چون امام چهارم ما مسلمانان زیاد عبادت می کردند به

ایشان " زین العابدین " "زینت عبادت کنندگان" هم می گفتند.

وقتی امام حسین(ع) در روز عاشورا در کربلا شهید شدند، امام سجّاد(ع) به امامت رسیدند. امام بعد از عاشورا به همراه کاروان اسیران روزهای سختی را گذراندند. دشمنان اسلام، امام مهربان ما را خیلی اذیت کردند، ولی امام سجّاد(ع) با صبر و تحمل در مقابل دشمنان ایستادند و از هر فرصتی برای آگاهی دادن به مردم استفاده کردند.

وقتی دشمنان اسلام نگذاشتند که امام سجّاد(ع) برای مردم سخنرانی کنند، امام با تشکیل جلسات دعا و مناجات سعی کردند تا دستور های دینی، اخلاقی و تربیتی را به مردم یاد بدهند.

امام سجّاد(ع) حدود ۳۵ سال امامت کردند تا این که توسط فرد ظالمی به نام هشام بن عبدالملک با زهر مسموم شده و به شهادت رسیدند. پیکر پاکشان در قبرستان بقیع به خاک سپرده شد.

✽ امام محمد باقر (ع) فرمودند :

پدرم (امام سجّاد) هیچ یک از نعمت های الهی را یاد نمی کرد، مگر این که سر به سجده می گذاشت. (منظور این است که امام سجّاد (ع) برای شکر نعمت های خدا ، زیاد سجده می کرد.)

نگاهی کوتاه به زندگی نامه امام سجّاد(ع):

لقب : سجّاد - زین العابدین

نام پدر: امام حسین (ع)

تاریخ ولادت: پنجم شعبان سال ۳۸ هجری

محل ولادت: مدینه

مدت امامت: حدود ۳۵ سال

نحوه شهادت: مسموم شدن با زهر توسط فرد ظالمی به نام هشام بن عبد الملک

محل دفن: قبرستان بقیع

ویژگی اخلاقی امام سجّاد "ع"

خدمت به مسافران :

امام سجّاد (ع) در مسافرت ها، سعی می کردند با کاروانی به سفر بروند که او را نشناسند. ایشان دوست داشتند که همیشه درسفرهایش به همسفران خود خدمت رسانی کنند یک بار که امام سجّاد

(ع) با چند نفر به مسافرت رفته بود در بین راه مردی آن حضرت را دید و امام سجّاد (ع) را شناخت و به بقیّه ی مسافران گفت: "این مرد فرزند امام حسین (ع) است".

وقتی مسافران فهمیدند که او امام سجّاد (ع) است، از جای خود بلند شدند و به امام احترام گذاشتند و از امام پرسیدند چرا خودتان را به ما معرفی نکردید؟

امام سجّاد (ع) فرمودند: "وقتی که من با افراد آشنا مسافرت می کنم، آنها به خاطر پیامبر (ص) زیاده از حد به من خدمت و مهربانی می کنند. به همین دلیل به صورت ناشناس با شما سفر کردم تا شما هم بیش از حد به من احترام نگذارید و اذیت نشوید، من ترجیح می دهم ناشناس سفر کنم تا مسافران اذیت نشوند."

آری امام سجّاد (ع) برای خشنودی خدا، همیشه دوست داشتند که به طور ناشناس سفر کنند و در طول سفر به مسافران کمک کنند.

✽ پیامبر ما حضرت محمد (ص) در مورد کمک به مسافر می فرمایند:

"هر کس به یک مؤمن مسافر کمک کند و خدمتی به او برساند، خداوند ۷۳ بلا و ناراحتی او را برطرف می کند".

صحیفه ی سجّادیه :

یکی از ویژگیهای امام سجّاد (ع) این بود که خیلی باخدای مهربان راز و نیازی می کردند و دعا می خواندند . وقتی دشمنان اسلام نمی گذاشتند که امام سجّاد بر بالای منبر بروند و مردم را راهنمایی کنند امام سجّاد (ع) با دعا و نیایش خود، پیام های اخلاقی را به مردم می گفتند و به آنها درس زندگی می دادند . بعضی از دعاهای امام سجّاد (ع) در کتابی به نام "صحیفه ی سجّادیه" جمع آوری شده است . صحیفه ی سجّادیه کتاب با ارزشی است که درد دل های امام سجّاد (ع) با خدای مهربان در آن آمده است . امام سجّاد (ع) در این دعا ها سخنان مفید و آموزنده ای فرموده اند . کتاب صحیفه ی سجّادیه مانند قرآن کریم گنجی ارزشمند است که در آن مسائل دینی، اخلاقی نوشته شده تا راهگشای بشر امروز باشد به همین دلیل به کتاب صحیفه ی سجّادیه لقب "خواهر قرآن" داده اند .

در کتاب صحیفه ی سجّادیه ۵۴ دعا از امام سجّاد (ع) آمده است . هر کدام از این دعاها در مورد موضوع خاصی است . برای نمونه دعای ۲۰ امام سجّاد (ع) در مورد اخلاق و رفتار پسندیده است . امام سجّاد (ع) در دعای ۲۴ در حق پدر و مادر دعا کرده اند . هم چنین امام سجّاد (ع) در دعای ۳۳ برای طلب خیر از خداوند دعا کرده اند . دعای ۴۶ صحیفه ی سجّادیه، دعای امام سجّاد (ع) در روز عید فطر می باشد و دعای ۵۴ صحیفه ی سجّادیه دعای امام سجّاد (ع) برای از بین رفتن غم و اندوه است .

در ادامه، قسمتی از این دعاها را می خوانیم .

دعا در مورد اخلاق و رفتار پسندیده :

امام سجّاد (ع) در دعای ، ۲۰ در مورد اخلاق و رفتار پسندیده دعا کرده اند که در این جا برداشتی از این دعا را می خوانیم :

خدایا، بر حضرت محمد (ص) و آل او درود بفرست و

نیتم را برای انجام هرکاری به بهترین نیت ها تبدیل کن و کمک کن تا بهترین کارها را

انجام دهم؛

بارخدایا؛ گره از کارم باز کن و مرا محتاج دیگران نکن و روزی مرا زیاد کن و نگذار به مال

دیگران چشم داشته باشم؛

کمکم کن تا مغرورنشوم و تو را بندگی کنم و رفتار های پسندیده را به من عنایت فرما؛

خدایا عنایتی کن تا شیطان در قلبم آرزوی های پوچ، بدگمانی ، حسادت و... را نیاورد و به

جای آن در دلم تو را به بزرگی یاد کنم و به قدرت تو فکر کنم و کمک کن تا شیطان ،

فحش، بدگویی، گفتن ناسزا، غیبت ، دشنام و... را بر زبانه جاری نکند و به جای این حرف

ها حمد تو را بگویم؛

و با تمام وجودم تو را ستایش کنم و شکر گزار نعمت تو باشم و به شمارش نعمت های

تو مشغول شوم ؛

خدایا، بر حضرت محمد (ص) و آل او درود بفرست و من را از اسراف دور کن تا روزی ام

هدر نرود و به دارایی ام برکت بده و آن را زیاد کن ؛

و مرا هدایت کن تا از مالی که دارم در راه خیر انفاق کنم.

✽ امام سجّاد (ع) فرمودند :

اگر کسی انجام کار خیری را از تو درخواست کرد، برایش انجام بده.

✽ خداوند در سوره ی اعراف، آیه ی ۲۰۰ می فرماید:

" وَ اِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ اِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ "

" و اگر شیطان تو را وسوسه کرد ، به خدا پناه ببر که خداوند شنوای داناست. "

دعا در حق پدر و مادر :

دین اسلام به ما سفارش کرده است که با پدر و مادر خود مهربان باشیم، به آنها احترام بگذاریم، هیچ وقت آن‌ها را ناراحت نکنیم و به آن‌ها نیکی کنیم .

خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: " وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا"

" به انسان سفارش کردیم به پدر و مادر خود نیکی کند. " (سوره ی عنکبوت، آیه ی ۸)

امام سجّاد (ع) هم در دعای ۲۴ ، در حق پدر و مادر دعا کرده اند که در این جا بخشی از این دعا را می‌خوانیم :

خدایا بر حضرت محمد (ص) که بنده و فرستاده ی توست و اهل بیت او درود بفرست

و بهترین درود ها و رحمت و سلام تو بر آن ها باد

الهی از نزد خودت به پدر و مادرم بزرگواری و درود عطا کن ای مهربان ترین مهربان ها !

خداوندا، بر حضرت محمد (ص) و آلش درود بفرست و وظیفه ای که نسبت به پدر و

مادرم دارم را به من یاد بده و این که چگونه به آن ها خدمت کنم را به من بیاموز و به من

توفیق انجام این کار را بده.

خدایا، چنان کن که با پدر و مادرم مانند یک مادر مهربان به آن ها نیکی کنم و از

اطاعت آنان و خوبی کردن به آن ها لذت ببرم؛

خداوندا، صدایم را در حضور پدر و مادرم ملایم کن تا با آن ها آرام و دلنشین سخن

بگویم و به نرمی با آنان رفتار کنم؛

و قلبم را نسبت به هردو (پدر و مادر) مهربان کن و مرا نسبت به آن ها خوش رفتار و

دلسوز قرار بده؛

خداوندا، هردو را به خاطر این که برای تربیت من تلاش کردند پاداش خوب بده؛

ای خدا، کمکم کن تا آن ها را در پایان نماز و در هر لحظه از شب و روز فراموش نکنم .

خداوندا بر محمد(ص) و آلش درود بفرست و من را به خاطر دعایی که در حق پدر و

مادرم کردم پیامرز

و پدر و مادرم را به خاطر نیکی و مهربانی که به من کرده اند، پیامرز و مقام بالایی به آن

ها عطا فرما و بهشت را نصیبشان گردان.

مردی نزد امام جعفر صادق (ع) آمد و گفت: پدر من پیر شده است و نمی تواند راه برود، من او را در
آغوش می گیرم و به این طرف و آن طرف می برم. امام (ع) فرمود: تا می توانی این کار را انجام بده، این
کار، تو را به بهشت خواهد برد.

✽ پیامبر (ص) فرموده است: " بهشت زیر پای مادران است."

دعا در طلب خیر از خداوند :

امام سجّاد (ع) در دعای ۳۳ صحیفه ی سجّادیه برای طلب خیر از خداوند مهربان دعای زیبایی فرمودند که در این قسمت برداشت هایی از این دعا را با هم می خوانیم :

خداوندا از تو به سبب آگاهی که به همه چیز داری طلب خیر می کنم، پس بر محمد (ص)

و آتش درود فرست و در حق ما به خیر حکم فرما .

خدایا ما را هدایت کن تا هر چه خیر است را بشناسیم .

و به آن چه که برای ما مقدر کرده ای خشنود باشیم .

و تسلیم فرمان تو باشیم .

خدایا یاری مان کن تا آن چه که تو نمی پسندی را انتخاب نکنیم .

و هر چه که مورد پسند تو است را انتخاب کرده و به آن عمل کنیم.

خدایا عاقبت و پایان کار ما را ختم به خیر فرما که تو بخشنده ی نعمت های بزرگ و

قادر به انجام هر کاری هستی.

✽ پیامبر (ص) فرمودند :

" از خوشبختی انسان این است که از خداوند طلب خیر کند و تقدیر الهی خشنود باشد و از بدبختی انسان این است که از خداوند طلب خیر نکند و از قضا ی الهی ناراضی باشد".

دعا برای دفع بلاهای بزرگ :

امام سجّاد (ع) در دعای هفتم صحیفه سجّادیه در مورد دفع بلاهای بزرگ دعای زیبایی

کرده اند که این دعا را می خوانیم :

ای آنکه مشکلات با تو آسان می شود و در همه ی سختی ها پناه ما هستی و همه

ی کارها به اراده ی تو انجام می گیرد .

پروردگارا ، بر من گرفتاری و بلایی وارد شده که مرا درمانده کرده است .

پس تو به قدرت و توانایی ات این بلا را از من دور کن .

و آنچه را که بر من سخت و دشوار شده آسان کن و درهای بسته را به روی من بگشا و

غم و اندوه را از من بگیر.

✽ خداوند در سوره ی رعد ، آیه ۲۸ می فرماید :

" يَا مَنْ تُحَلُّ بِهِ عُقْدُ الْمَكَارِهِ ... "

" ای آن که گره گرفتاری های سخت فقط به وسیله او بازگردد. "

دعا در حق خود و دوستان :

امام سجاد علیه السلام در دعای ۵ صحیفه همراه با درود و سلام فرستادن به حضرت محمد و آل ایشان، در حق خود و دوستانشان دعا کرده و می فرمایند:

خدایا! من اگر خواسته‌ای دارم، فقط از تو می خواهم؛ چون عظمت، رحمت، قدرت و توانایی ات هرگز پایان یافتنی نیست.

خدایا! سلام مرا به محمد و آل او برسان

ای خدایی که بزرگ هستی، ما را از گناه کردن که یک ظلم در برابر شما است، در امان نگه دار.

ای خدایی که قدرتمند و توانا هستی، ما را از خشم خود در امان نگه دار.

ای خدایی که رحیم هستی، نعمت و بخشش را شامل حال ما کن.

ای خدایی که با چشم دیده نمی شوی، ما را به خودت برسان.

ای خدایی که همه چیز در مقابل تو کوچک و ناچیز است، در پیشگاه خودت ما را گرامی بدار.

ای خدایی که هیچ چیز از تو پنهان نمی ماند، ما را در روز قیامت رسوا نکن.

خدایا! بخششت را شامل حال ما بکن، تا هم از بخشش‌های دیگران بی‌نیاز شویم و هم از قطع رابطه‌ی دیگران با ما، نترسیم.

خدایا! کاری کن که امور دنیا به نفع ما باشد، نه به نفع دشمنان ما و به ضرر ما.

خدایا! ما را از بلاها و حوادث بد در امان نگاه دار و هدایت کن و به خودت برسان؛ تا سالم مانده و هدایت شده و به قرب تو برسیم.

خدایا! ما را از دام‌های شیطان و پیشامدهای بد حفظ کن.

خدایا! ما را بی‌نیاز بفرما؛ چراکه بی‌نیازان با رحمت تو، به بی‌نیازی رسیدند.

خدایا! از رحمت خودت به ما عطا کن؛ زیرا هر کسی هر چه دارد، از طرف شما بوده است.

خدایا! ما را هدایت کن؛ زیرا هر کس هدایت شده به واسطه‌ی نور هدایت شما بوده است.

خدایا! آنچه را می‌خواهید برای ما محقق بفرما؛ زیرا هر کسی که تو او را سرپرستی کنی،

هیچ کس نمی‌تواند به او زیان برساند و هر کسی که تو به او عطا کنی، هیچ کس نمی‌تواند

مانع آن بشود و کسی را که تو او را هدایت کنی، هیچ کس نمی‌تواند او را گمراه کند.

خدایا! ما را با عزت از آسیب‌بندگان در امان نگاه دار و با بخششت از غیر خودت بی‌نیاز

کن و با راهنمائییت به راه حق ببر.

خدایا! دل‌های ما را همواره به یاد خودت روشن کن و زمان صحت و سلامتی ما، فقط صرف سپاسگزاری از نعمت‌های تو شود و زبان ما فقط، به ذکر خوبی‌ها و نعمت‌های تو، گویا شود.

«یا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ»، ای مهربان‌ترین مهربان‌ها، درود و سلام ما را به حضرت محمد و آل او برسان و همه‌ی این دعاها را به ما عنایت بفرما.

" شکر خدا "

شکر می کنم خدا

هرکجا فقط تو را

مهربان تر از همه

ای امید قلب ما

ای که آفریده ای

ابر و باد و آسمان

آفریده تو است

این جهان و آن جهان

می روم به راه راست

راه نور و روشنی

دور و گم نمی شوم

چون همیشه با منی

منابع :

- ۱- صحیفه‌ی کامله سجّادیه، ترجمه‌ی حسین انصاریان.
- ۲- صحیفه‌ی سجّادیه، ترجمه‌ی استاد الهی قمشه ای .
- ۳- برگ‌ی از صحیفه‌ی سجّادیه، مربوط به مسابقات صحیفه‌ی سجّادیه ، ویژه‌ی دانش‌آموزان دوره اول و دوم متوسطه.

گردآورندگان: ناهید نظری کوپائی - زهره میرباقری - اکرم شامحمدی - سمیه امید - راحله فرهمندی